

انسان برای یک زندگی سعادتمند و خدایسنده نیازمند الگو و سرمشقی مطمئن است و در این مسیر طلاب و روحانیون که خود داعیه‌دار خداگرایی در عالم می‌باشند، به چنین الگویی سزاوارترند. مطابق آیات قرآن کریم و روایات پیشوایان دینی و ائمه معصومین(ع)، نیکوترین و مناسب‌ترین الگو «رسول گرامی اسلام(ص)» است. به یقین، تبعیت از آن حضرت می‌تواند روحانیون را آوا برای دست یابی به حیات طیبه در رفتارهای فردی و اجتماعی دنیوی و سعادت اخروی خود و ثانیاً برای راهنمایی دیگران در این مسیر رهنمون سازد.

پیامبر اعظم(ص) به دلیل داشتن «خَلْقِ عَظِیم» و «رَحْمَةًلِّلْعَالَمِین»، نمونه و الگوی مکارم اخلاقی برای تمام انسان‌ها در تمام دوران‌ها به ویژه هادیان جامعه بوده است بوده است. آن حضرت به عنوان بهترین و کامل‌ترین اسوه راستین بشریت، نسبت به تمام مردم بسیار دلسوز، صمیمی و مهربان بود. در راستای متخلق بودن به اخلاق و کردار کریمانه بود که حضرت در طول ۲۳ سال نبوت توانست، دل‌های گمراه بسیاری را شایستهٔ مکتب اسلام کند. در بیان عظمت پیامبر اکرم(ص) می‌توان گفت که خداوند برای تکریم و تجلیل مقام آن حضرت، در قرآن با لقب‌های بی‌همتایی، مانند: «یا ایها الرِّسُول» و «یا ایها النبی»، از ایشان یاد می‌کند.

همچنین، جایگاه، عظمت و بزرگواری پیامبر اکرم(ص)، بدان حد بوده است که خداوند به وجود گرامی او چنین سوگند یاد می‌کند: «وَلَعَنَّا کُلَّ أَفْئَمٍ لَفِی سَکْرَتِهِمْ یَمْهَمُوْنَ»؛ به جانت سوگند که اینها در مستی خود سرگردانند.

علاوه بر آن، قرآن کریم، رسول گرامی اسلام(ص) را به عنوان اسموای نیکو یاد نموده است که همگان باید به آن

*با بررسی دیدگاه پیامبر اکرم(ص)، می‌توان ارتباط نمود که قبل از آموزش آداب و رفتارهای اجتماعی و اخلاقی، باید انسانها با نکات معنوی و تربیت دینی آشنا شوند

حضرت تاشی ننماید: «لَقَدْ کَانَ لَکُم فِی رَسُوْلِالله اَمُوَّةٌ حَسَنَةً؛ به یقین برای شما، در زندگی رسول خدا الگوی نیکویی است. همچنین خداوند درباره آن رسول گرامی می‌فرماید: «وَإِذْکَ لَعَلَّی خَلَقَ عَظِیمٌ»؛ به یقین تو اخلاق عظیم و بزرگی داری. همچنین در آیهای دیگر، خداوند مَوْمَنان را امر کرده است که از دستورات نبی اکرم(ص) پیروی کرده، فرامین او را به جای آورند و آنچه را از آن باز داشته است، رها سازند: «وَ مَا تَاکُمُ الرَّسُوْلُ فَخُذُوْهُ وَ مَا نَهَاکُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا». در آیه دیگری اشاره نموده است: «وَ أَطِیْعُوْاللهَ وَالرَّسُوْلَ لَعَلَّکُمْ تَرْحَمُوْنَ»، و از خدا و رسول اطاعت کنید، باشد که مورد رحمت قرار گیرید.

همچنین، علی(ع) پیامبر خدا را الگوی شایسته پیروی معرفی می‌کند و الگودیزی از ایشان را برای همگان بسنده می‌داند، چنان که می‌فرماید: «روشن نبی خدا (ص) برای الگو بودن تو کافی است و پیامبر در نگوشت دنیا و کاستی‌های و رسوایی‌ها و بدی‌های فراوان آن راهنمای تو می‌باشد. پس، به پیامبر پاک و پاکیزه تمسک جوی که راه و رسم او الگویی برای همه الگوخواهان و مایه بزرگی است برای کسی که خواهان بزرگواری باشد. دوست‌ترین بنده نزد خدا کسی است که از پیامبرش پیروی کند و کام بر جای پای او نهد.

اسام صادق(ع) هم در بیان اهمیت الگو-گیری از پیامبراکرم(ص) فرمودند: «لَایْ لَاکُمْ زِلْجَلْ اَنْ یَّمُوْتُ وَقَدْ یَبْقِیْتُ عَلَیْکَ خَلْفٌ مِنْ جِلَالِ رَسُوْلِالله لَمْ یَأْهَأْ، دوست ندارم مسلمانی بمیرد، مگر اینکه تمام آداب و سنت‌های رسول خدا(ص)، را [اگر] چه یکبار انجام دهد».

تربیت در سیره عملی پیامبر(ص)

جذابیست روحانی، عرفانی و معنوی فرستادگان الهی به

قدری والااست که امروزه هرگاه اندیشمندان اسلام شناس، قشرهای از سیره تربیتی و اخلاقی آن بزرگواران را در کام تشنگان راه حقیقت می‌ریزند، آنان را مجذوب ساخته و جویندگان حق و حقیقت را گرد انبیا و اولیایا جمع می‌نمایند. علاوه بر این، محبّت و ارادت به انبیا و اولیای الهی اختصاص به مسلمانان ندارد. در میان سایر ادیان هم، اندیشمندان زیادی هستند که احادیث و روایات فراوانی در زمینه سیره علمی و فضایل فرستادگان خدا و ائمه اطهار(ع) و به خصوص پیامبر اکرم(ص) را گردآوری و بررسی نموده و انتشار

رسول اکرم(ص) الگویی تمام عیار برای روحانیون

ساخته‌اند. به این لحاظ، در ذیل سه ویژگی از خصوصیات و فضائل اخلاقی– عملی و سیره تربیتی پیامبر اکرم(ص)، که بیش از همه برای روحانیان و راهنمایان جامعه دینی لازم است بررسی می‌شود:

(الف) تربیت معنوی

تربیت، دارای زمینه‌ها و ابعاد مختلفی، چون؛ معنوی، عاطفی، اجتماعی، فردی و… است. از مهم‌ترین ابعاد تربیت؛ تربیت معنوی است که به عقیده اکثر اندیشمندان تربیتی، پرورش این بعد پایه و اساسی بر همه ابعاد دیگراست. این ویژگی جوهره اساسی رفتار و منش فرد دیندار به ویژه راهنمای معنوی مردم را تشکیل می‌دهد و به عنوان مهم‌ترین عامل در ایجاد تمایز تربیت دینی از دیگر حوزه‌های تربیتی مطرح می‌گردد. محور اصلی در تربیت معنوی، «خدا» است و منظور از خدماحوری، جهت گیری همه اعمال و رفتارهای انسان در راستای ملاح‌ها و معیارهای الهی است. این نوع تربیت که شامل پرورش بعد معنوی انسان و فراهم‌نمودن زمینه ارتباط انسان با خداوند و در نهایت پرورش انسان برای رسیدن به قرب الهی است، بسیار مورد تأکید انبیا و ائمه اطهار(ع) بوده است و آن بزرگواران در تمام صحنه‌های زندگی بیشترین اهمیت را به پرورش بعد معنوی انسان می‌دانند.

از بزرگ‌ترین ثمرات ایمان و تربیت معنوی، دستیابی به

*با بررسی کوتاهی در سیره و تاریخ پیامبر اکرم (ص) می‌توان به این نتیجه رسید که راز موفقیت آن سرور کائنات در انجام رسالت خظیر خویش، بیش از هر عاملی، حسن خلق و رفتار نیک آن حضرت بود که سبب گسترش وی در اعماق جان‌ها و در نقاط مختلف جهان شده است

آرامش دل و روان آدمی است: «الَّذِینَ آمَنُوا وَطَمَّثِینَ قُلُوْبُهُمْ بِذِکْرالله. الَّذِیْذِکْرالله تَطْمَئِنُّ الْقُلُوْبُ»؛ آنان که ایمان آوردند دل‌هایشان به یاد خداوند آرام گیرد. همانا با یاد خداوند دل‌ها آرام می‌گیرد.»

با بررسی دیدگاه پیامبر اکرم(ص)، می‌توان استنباط نمود که قبل از آموزش آداب و رفتارهای اجتماعی و اخلاقی، باید انسان‌ها با نکات معنوی و تربیت دینی آشنا شوند. این شیوه علاوه بر این که آدمیان را با مبدا حقیقی جهان آفرینش مرتبط می‌سازد؛ در آنان روحیه اعتماد به نفس و نیروی استقامت و پایداری در مقابل مشکلات فراوان زندگی نیز ایجاد خواهد کرد.

(ب) فراگیری علم و دانش

بنا به شواهد قطعی تاریخ و مطابق آیات قرآن کریم، ضمیر

باطنی رسول اکرم(ص)، از تعلیم و فراگیری دانش بشری، پاک بوده است. او انسانی است که مکتبی، جز مکتب تعلیم الهی ندیده و جز از حق، دانش نیاموخته است. با این حال او معلم بشر و پدید آورنده دارالعلم‌ها و دانشگاه‌ها است. و همگان را به فراگیری هر چه بیشتر دانش فرامی خوانده است.

احادیث فراوانی از آن حضرت در باب فراگیری علم و دانش و جایگاه و اهمیت آن روایت شده است. در اینجا به روایتی اشاره می‌شود که به خوبی بیانگر جایگاه و عظمت علم و عالم از دیدگاه پیامبر اکرم(ص) است. یکی از انصار نزد پیامبر (ص)

ابراز محبت و مهربانی با بندگان خدا از ویژگی‌های بارز پیامبر اکرم(ص)، بوده است. سیره عملی و رفتار و معاشرت‌های فردی و اجتماعی پیامبر اکرم(ص)، مملو از مهر و رحمت و عطفوت است. آن حضرت نسبت به همه مردم، حتی نسبت به کودکان دلسوز و مهربان بود.

خداوند در آیه ۱۲۸ سوره توبه، مهربانی پیامبر اکرم(ص) را در برابر مَوْمَنان، چنین بیان می‌کند: «عَزِیزٌ عَلَیْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِیْصٌ عَلَیْکُمْ بِالْمَوْمِنِینَ رَؤُوفٌ رَّحِیْمٌ»؛ به رنج افتادنتان بر او گران و دشوار است، و شما دلبسته است و به مَوْمَنان دلسوز و مهربان.

در مقابل در آیه دیگری جدیت و سرسختی آن حضرت را در برابر کافران ذکر می‌کند: «فَعَسَىٰ رِزْوَالُهمْ الَّذِینَ مَنَعُوا اَشْدَّاهُ عَلَی الْکَافِرَ رَحْمَةً یَّئِیْمُهُمْ؛ محمد فرستاده خداست و کسانی که با اویند بر کافران سرسخت و در میان خود مهربانند.

گرچه خوش خلقی در هر جا و هر زمانی مورد ستایش و از

*پیامبر(ص)، مکتبی جز مکتب تعلیم الهی ندیده و جز از حق، دانش نیاموخته است، با این حال او معلم بشر و پدید آورنده دارالعلم‌ها و دانشگاه‌ها است و همگان را به فراگیری هر چه بیشتر دانش فرا می‌خوانده است

سفرارش‌های حضرت رسول(ص) است، اما رفتار نیکو در خانه و خوش رفتاری با اعضای خانواده سفارش ویژه پیامبر اکرم (ص) بوده، به گونه‌ای که یکی از شاخص‌های افراد نیک، برخورد مناسب و نیکو با خانواده است. آن حضرت در روایتی فرمودند:

بهترین مردم از نظر ایمان، کسی است که دارای نیکوترین اخلاق باشد و لطیف‌ترین رفتار را با خانواده‌اش داشته باشد و من لطیف‌ترین شما نسبت به خانوادهام هستم.

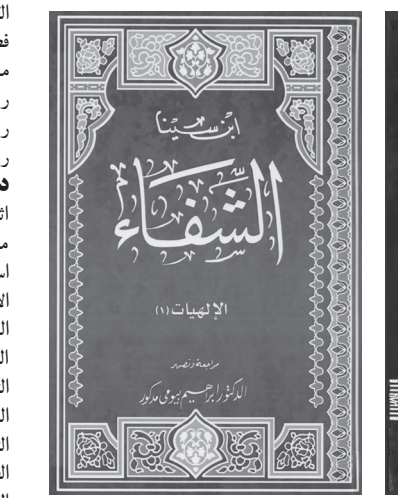
در روایت دیگری، به نقل از یکی از همسران آن حضرت آمده است: کسی خوش خلق‌تر از پیامبر(ص) نبود. هیچ کس از اصحاب و خانواده‌اش او را صدا نمی‌کرد، مگر اینکه آن حضرت در پاسخ او لبیک می‌گفت.

رحمت و محبت پیامبراکرم (ص) به نحوی وسیع و بی‌پایان بوده است تا آنجا که عملاً به دوستان و پیروان خود در سطحی بسیار وسیع، درس احسان و محبت را می‌موخت.

با بررسی کوتاهی در سیره و تاریخ پیامبر اکرم (ص) می‌توان به این نتیجه رسید که راز موفقیت آن سرور کائنات در انجام رسالت خطیر خویش، بیش از هر عاملی، حسن خلق و رفتار نیک آن حضرت بود که سبب گسترش و نفوذ آیین وی در اعماق جان‌ها و در نقاط مختلف جهان شده است. رسول مکرم اسلام(ص) با این راهکار که از کلام وحی آموخته بود، نه تنها انسان‌های مستعد و آماده هدایت را جذب می‌کرد، بلکه دشمنان قسم خورده‌اش را نیز تبدیل به دوستان صمیمی می‌نمود هر فرد و نهادی بخواهد این را بیاموزد باید چنین کند. شیوه‌ای که روحانیت امروز سخت به آن محتاج است و ضرورت بقای این نهاد در ایران امروز به شمار می‌رود.

نیز آمده است.
اقسام الحکمة. کتاب الانصاف
نوشته بزرگی بوده که به گفته ابن‌سینا، نزدیک به ۲۸ هزار مسئله را در برمی‌گرفته است که اکنون فقط بخش‌هایی از آن موجود است. الانصاف مجموعه‌ای مشتمل بر سه رساله (شرح التلخیص حرف اللام، شرح کتاب اثولوجیا، التعلیقات علی حواشی کتاب النفس لارسطاطالیس) به

بزرگداشت ابوعلی سینا

ایضاح البراهین، مستنبطه من مسائل عویصة تقاسیم الحکمة اقسام الحکمة الجوهر و العرض العنقبة، تقاسیم الحکمة، اقسام العلوم الحکمیة. انواع القضایا. با عنوان القضایا فی المنطق هم آمده است. الاوسط الجرجانی فی المنطق. با عنوان‌های الاوسط، مختصر المنطق

ایضاح البراهین، مستنبطه من مسائل عویصة تقاسیم الحکمة اقسام الحکمة الجوهر و العرض العنقبة، تقاسیم الحکمة، اقسام العلوم الحکمیة. انواع القضایا. با عنوان القضایا فی المنطق، بعض الحکمة المشْرِقیة منطق المشْرِقیین رسالة فی اقسام العلوم الغلیة. **الیهیات** اجوبة الشیخ الرئیس الی ابی سعید ابی الخیر. بعض برعش و پاسخ مشتمل است بر القیاس، تعلق النفس بالبدن، المعادة فی امر النفس علم و حکمة الارشاد، سراقدر، القضاء الله. اختلاف الناس فی امر العقل و النفس. نام‌های دیگر آن امر النفس و امر العقل، رسالة الشیخ ابن علی الحکیا الجلیسل ابی جعفر محمد بن الحسین (الحسن) ابن المرزبان ارجوزة فی المنطق. با عنوان‌های الرجز المنطقی، القصيدة المزدوجة، میزان النظر، شیخ در گرانج این قصیده را برای ابوالحسن سهل بن محمد سهلی سروده است. الاشارة الی علم المنطق. با عنوان تعالیق المنطق

جمهوری اسلامی

کتاب «مکتب تشیع به روایت علامه جوادی آملی»؛ در یک نگاه

جمعی از اعضای شورای علمی، دست‌اندر کاران و محققان کتاب «مکتب تشیع به روایت علامه جوادی آملی» روز چهارشنبه ۲۹ مردادماه این مرجع تقلید دیدار و گفتگو کردند. در ابتدای این دیدار رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، معاون این سازمان و برخی از اعضای هیئت علمی و دست‌اندرکاران طرح «مکتب تشیع»، گزارشی از روند تدوین این اثر ارائه کردند. در این گزارش بیان شد که این کتاب به پیشنهاد و درخواست سال ۱۴۰۱ آغاز گردید و پس از یک دوره کار فشرده و چند مرحله بازنگری علمی با دقت و وسواس فراوان به پایان رسید.

همچنین در این گزارش تأکید شد که کتاب «مکتب تشیع» می‌تواند خلأیی جدی را در حوزه معرفی علمی و آکادمیک تشیع در سطح بین‌الملل پر کند؛ زیرا پس از کتاب «شیعه در اسلام» علامه طباطبایی(ره)، کتابی در تراز جهانی برای معرفی مکتب اهل‌بیت(ع) ارائه نشده است. این اثر با رویکردی نو و علمی تدوین شده تا بتواند در دانشگاه‌ها، مراکز اسلام‌پژوهی و گفت‌وگوهای بین‌المللی مرجع قرار گیرد. همچنین اعلام شد که ترجمه این کتاب به زبان‌های مختلف در دستور کار قرار دارد و قرار است در مراکز علمی جهان عرضه شود. در پایان این گزارش تأکید شد که این کتاب آغاز یک مسیر است و در آینده با نقد و پرسش‌های جدید می‌تواند کامل‌تر شود.

حضرت آیت‌الله جوادی آملی در این دیدار با تأکید بر اینکه کتابی می‌تواند جهانی باشد که جهانی تنظیم و تدوین شود، گفتند: توانمندی‌های حوزه علمیه فراوان است، اگر حوزه بخواهد می‌تواند دستاوردهای علمی بزرگی را رقم بزند، مثلاً همین کتاب تفسیر تسخیم، محصول تلاش‌های حوزه است، بدون تردید این کار، کار حوزه است و کار شخص نیست، این کار به برکت انقلاب و خون پاک شهداء است، بنده یک نفر در برابر این گروه با عظمت هستیم، وقتی این درس شروع شد، با استقبال حوزه و فضلا مواجه شد و ۴ نسل طول کشید و نقد و رفع شبهه ۴ نسل پاسخ داده شد و لذا اگر برخی مباحث تکرار شده است چون مربوط به چهار نسل است.

ایشان بر اهمیت نقش حوزه علمیه در رشد علمی و معرفتی جامعه تأکید کردند و افزودند: کتاب‌هایی مانند «مکتب تشیع» باید به گونه‌ای تدوین شوند که برای نسل‌های مختلف و حتی جهانیان قابل استفاده و راهگشا باشد.

این مرجع تقلید با تشریح جایگاه شیعه در اسلام اظهار داشتند: شیعه در حقیقت یک فرقه از اسلام نیست، بلکه مسلمان واقعی و اسلام‌شناس حقیقی است؛ زیرا از مبدا تا معاد و از معاد تا مبدا سخن علمی برای گفتن دارد. شیعه از وجوب و یقینیات الهی سخن می‌گوید و مهم‌ترین مسئله کلامی آن، ضرورت نصب الهی است؛ یقیناً خدا باید نصب بکند یک و این وجوب عن‌الله است نه علی‌الله، و همچنین خداوند نخواست صرفاً انسان را خلق کند، بلکه خلیفه‌الله را آفرید و به فرشتگان فرمود بر خلیفه‌الله سجده کنند. تبیین این مباحث کلامی، مسیر فهم صحیح دین را برای انسان‌ها روشن می‌سازد.

ایشان تأکید کردند: اسلام واقعی همان است که شیعه بیان می‌کند و شناخت درست دین بدون توجه به امامت و آموزه‌های اهل‌بیت امکان‌پذیر نیست. شیعه با اتکا به آموزه‌های اهل‌بیت، از تفسیر و معقولات آنان بهره می‌برد و همواره سعی دارد تا معارف قرآنی و دینی را زنده نگه دارد.

ایشان افزودند: فهم درست دین و معارف اهل‌بیت، شناخت دقیق خدا و ایمان به عصمت ائمه، نقش مهمی در هدایت انسان دارد و شیعه در حفظ و تبیین این آموزه‌ها نقشی محوری دارد. حضرت آیت‌الله جوادی آملی با اشاره به آثار بزرگان حوزه، بر اهمیت مطالعه دقیق آثار علمی و کلامی تأکید کردند و گفتند: بررسی دقیق و علمی این آثار، زمینه رشد و آگاهی دینی و فرهنگی جامعه را فراهم می‌آورد؛ نقد و اشکال علمی نه تنها مانع پیشرفت نیست، بلکه باعث رشد و باروری علمی می‌شود و هر نسل باید با طرح و روش جدید به بازخوانی و توسعه این آثار بپردازد. ایشان همچنین یادآور شدند فهمیدن و باسواد شدن جرم نیست بلکه این اولین وظیفه شرعی هر انسانی است که معارف دینی را مطالعه و درک کند. ایشان بر اهمیت مطالعه و پرسشگری علمی در حوزه‌های دینی تأکید کردند و گفتند: شیعه همواره تلاش کرده است تا اسلام را به‌صورت علمی، کلامی و عملی معرفی کند و مسیر رشد معنوی و فکری انسان‌ها را هموار سازد. حضرت آیت‌الله جوادی آملی در پایان، تلاش پژوهشگران کتاب «مکتب تشیع» را ستودند و ابراز امیدواری کردند که این اثر بتواند منبعی معتبر برای نسل‌های آینده و الگویی برای فهم عمیق اسلام و شیعه باشد.

دانش رگ، مختصر فی النبض؛ دستور طبی ریاضیات زاویه. با عنوان‌های دیگر مختصر فی ان الزواية المعیط و المماس لالمحیط و لا کمية لها، رسالة الی ابن سهل المسیحی فی الزاوية؛ اقلیدس؛ الارثامطیقی. عنوان دیگر آن مختصر کتاب الارثامطیقی من الشفاء المجسطی، جامع البدایع؛ طبیعیات؛ ابطال احکام النجوم؛ الانوار العلویة؛ عنوان‌های دیگر این رساله، اسباب الآثار العلویة، الاجرام السماویة، الاجرام العلویة، جوهر الاجرام السماویة او العلویة؛ الآلة الرصدیة مقالة فی آلة رصدیة؛ ابطال علم النجوم؛ نام‌های دیگر آن الرد علی المنجمین، ابطال احکام النجوم. فضا الثبات والحوین؛ خواص خط الاستواء؛ اسباب الرعد و البرق؛ علم هیئت؛ هیئة الارض من السماء و کونها فی الوسط. شیمی امر مستورالصنعة. عنوان‌های دیگرش الاکسیر، الکیمیا، رسالة الی السهلی فی امر مستور الی الکیمیا؛ الکیمیا اصیر مستور الصنعة. علوم غربیه ابن سینا از جمله فلاسفه‌ای ست که به علوم غربیه پرداخته‌اند. او رساله‌ای درباره حروف مقطعه در قرآن دارد و برای هر یک از حروف معنایی قابل است. همچنین او رساله‌ای به فارسی به نام کنوزالمعزمین نگاشته‌است که شامل شرح نیرنجات، طلسمات، رقیه و تسخیر کواکب می‌باشد. موسیقی ابن سینا نظریه‌پردازی دارم دیدگاه‌های موسیقایی است. شفا که نام بخش موسیقی آن جوامع علم الموسیقی می‌باشد. المدخل الی صناعة الموسیقی؛ لواحق؛ نجات؛ اقسام العلوم حکومت و سیاست تدبیر منزل العسکر. عنوان‌های دیگرش تدبیر الوجد و العساکر و ارفاقهم و خراج الوجد و الممالک منزل العسکر منزل العسکر؛ السیاسة لغت، ادبیات و شعر العلم فی النحو؛ اشعار و قصائد مختلف؛ لسان العرب. بطوریکه اکثر منابع شرح حال شیخ نقل نموده‌اند میان شیخ و ابومنصور جیان در مجلس علاءالدوله پیرامون مسائل لفظی و لغوی کار به مشاجره کشیده شد، سپس شیخ به تألیف این کتاب اقدام نمود. سایر آثار الاخلاقی؛ تعبیر الزویا. با نام‌های تأویل الزویا، فی الرویا، النامیة؛ رسالة التیروزیة.	ما تصیر الیه، المعاد الاصر البر و الاثم الجمل من الادله المحققة لبقاء النفس الناطقة. با عنوان بقاء النفس الناطقة، سبعة المقائیس المنطقیة، النفس الناطقة الحکمة العرشیة. با عنوان‌های العرشیة، حقائق علم التوحید، معرفة الله و صفاته و افعاله العروس. با عنوان‌های اثبات وجود الحق، اثبات العقول، سلسلة الفلاسفة، الحیرة العرش العشق. با عنوان اثبات سریان العشق فی الموجودات، آن را برای ابوجده الله معصومی نوشته است. العقول و الفکر فصول الهیة فی اثبات الاول مسائل عن احوال الروح رسالة فی النفس و بقائها و معادها رسالة فی معرفة النفس الناطقة و احوالها رسالة فی اقسام العلوم الغلیة. دینی اثبات النبوة. در کتاب الذهبی مقاله‌ای در مورد نظریه ابن‌سینا نسبت به نبوت آمده است. الاضحیة فی المعاد الجنة الالهیة فی التوحید. القصيدة التونیة الخطیبة التوحیدیة. با عنوان‌های التسیحیة، التوحیدیة، الخطیبة الغرا خطیبة فسی الالهیات، الخطیبة الالهیة، الکلمة الالهیة، الخطب التوحیدیة الصلوة. با نام‌های اسرار الصلوة، ماهیة الصلوة المبدأ و المعاد؛ الملائکة؛ رسالة فی معنی الزیارة. تفسیر تفسیر بعض سور القرآن. برخی از این تفسیرها عبارتند از تفسیر سورة الاخلاص (التوحید الصمدیة)، تفسیر المعوذتین (سورة الفلق _ سورة الناس)، تفسیر سورة الاعلی، تفسیر آية النور و ... پزشکیات قانون؛ الادویة الغلییة؛ دفع المضار الکلیة عن الابدان الانسانیة؛ تولنج؛ سیاسة البدن وفضائل الشرباب؛ ارجوزة فی الطبج؛ القصص؛ الاغذیة الاولیة؛ ارجوزة فی الطب؛ التدارک لانواع الخطا الوادی فسی التدبیر الطبی؛ دفع المضار الکلیة عن الابدان الانسانیة؛ تدبیر سیلان المنی؛ حفظ الصحة؛ دفع المضار الکلیة عن الابدان الانسانیة بتدارک انواع خطا التدبیر. با عنوان‌های دیگر تدارک الخطا الواقع فی التدبیر الطبی، رفع المضار الکلیة، التدارک لانواع خطا التدبیر؛ مقادیر الشربیات من الادویة المفردة و مضارها؛ النبض؛ عنوان‌های دیگر آن نبضیة.
--	--